

TERVOLAN KUNNANHALLITUS
Saapunut 17 / 5 20 17
Posti ~~postin~~ / _____
Khall/Kvalt _____ / _____ § _____
Säiläaika _____
KHALL 7/2017

TERVOLAN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2016

1. Kunnan valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tervolan kunnan tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet valtuustokaudella 2013 – 2016:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Maija-Liisa Ekorre, puheenjohtaja	Paula Karjalainen
Matti Vaajoensuu, varapuheenjohtaja	Heino Alaniska
Juha Antinkaapo	Hannu Antinkaapo
Sari Eilittä, 28.1.2016 asti	
Katja Leinonen, alkaen 29.1.2016	Arja Nieminen
Aatto Ylimartimo	Aarno Ollitervo

2. Tarkastuslautakunnan toiminta ja tilintarkastus

Kuntalain 123 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Valtuusto valitsi 28.2.2013 kunnan tilintarkastusyhteisöksi KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n, vastuullisena tarkastajana JHTT Paula Hellén-Toivasen. 1.7.2014 alkaen vastuullisena tilintarkastajana on toiminut KHT, JHT Juha Väärälä.

Tarkastuslautakunnan esityksestä tarjouskilpailun jälkeen valtuusto valitsi 23.3.2017 Tervolan kunnan ja kunnan tytäryhteisöjen hallinnon ja talouden tarkastuspalvelujen tuottajaksi vuosille 2017 – 2020 uuden tilintarkastajan Julkispalvelut EY Oy:n. Tarkastuslautakunnan ehdotuksen mukaan valitun yhteisön tarjous oli paperilla edullisin.

Kokoontuminen ja painopistealueet vuodelle 2016

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2016 aikana 6 kertaa (2015 5 kertaa). Lautakunta on käsitellyt kokouksissaan 52 asiapykälää (2015 43 asiapykälää). *Tarkastuslautakunnan arvioinnin ja työn painopistealue tilivuodelle 2016 on ollut tekninen toimi ja sivistystoimi.* Yleishallinnon toimivuutta tarkastuslautakunta arvioi toiminnassaan vuosittain. Tarkastuslautakunnan työ on suoritettu kokousmenettelynä kunnanvirastolla. Erillisiä vierailuja arviointikohteisiin ei ole tehty arviointivuoden aikana. Osa tarkastuslautakunnan jäsenistä on osallistunut tarkastuslautakunnan toimintaa käsitteleviin ulkopuolisiin ajankohtaiskoulutuksiin.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle havainnoistaan väliraportin I muodossa sekä yhteenvetoraportissa.

Tarkastuslautakunnan kokouksiin on kutsuttu toimielinten johtavia viranhaltijoita sekä luottamusmiehiä seuraavasti:

Kuultuina:-

Tarkastuslautakunnan kokouksissa on kuultu muun muassa seuraavia henkilöitä:

- Kunnanjohtaja Mika Simoska
- Tytärtyhtiöiden hallituksen puheenjohtaja Pekka Juopperi
- Sosiaalijohtaja Helena Hartikainen
- Sivistysjohtaja Tarja Leinonen
- Varhaiskasvatusjohtaja Johanna Maunu
- Hallintojohtaja Sari Tervaniemi
- Tekninen johtaja Virpi Mäki-Iso
- Elinkeinokoordinaattori Matti Alatalo
- JHL:n pääluottamusmies Maria Keränen
- Sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja Marja-Liisa Vaara
- Vs. Iomasihteeri Ritva Raatikka, Katja Äijälä
- Tytärtyhtiöitten toimitusjohtaja Jorma Oinas
- Sivistys Itk varapuheenjohtaja Paula Skinnari

3. Tuloskehitys ja talousarvion toteutuminen

TULOSLASKELMA (1000 €)	31.12.2016	31.12.2015	Muutos	Muutos %	Talousarvio	Tot -%
Toimintatuotot	7 363	7 732	-369	-4,8 %	7 690	95,75 %
Henkilöstökulut	-15 006	-15 418	-412	-2,7 %	-16 572	90,55 %
Asiakaspalvelujen ostot	-6 874	-7 949	-1 075	-13,5 %	-7 211	95,33 %
Muiden palvelujen ostot	-2 680	-2 468	212	8,6 %	-2 659	100,79 %
Ostot tilikauden aikana	-1 697	-1 716	-19	-1,1 %	-1 886	89,98 %
Avustukset	-1 210	-1 217	-7	-0,6 %	-1 315	92,02 %
Vuokrat	-154	-150	4	2,7 %	-161	95,65 %
Muut toimintakulut	-57	-32	25	78,1 %	-7	814,29 %
Toimintakulut, yht.	-27 678	-28 949	-1 271	-4,4 %	-29 812	92,84 %
TOIMINTAKATE	-20 315	-21 218	903	-4,3 %	-22 122	91,83 %
Verotulot	11 547	11 401	146	1,3 %	11 408	101,22 %
Valtionosuudet	11 754	11 310	444	3,9 %	11 582	101,49 %
Rahoitustuotot ja -kulut	427	297	130	43,8 %	315	135,56 %
VUOSIKATE	3 413	1 790	1 623	90,7 %	1 183	288,50 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1 370	-1 331	39	-2,9 %	-1 170	117,09 %
Satunnaiset erät	0	0	0	N/A	0	N/A
TILIKAUDEN TULOS	2 043	459	1 584	345,1 %	13	15715,38 %
Poistoeron lisäys-/vähennys +	260	-599	859	N/A	0	N/A
Varausten lisäys-/vähennys +	-320	870	-1 190	N/A	0	N/A
Rahastojen lisäys -/ vähennys	0	0	0	N/A	0	N/A
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	1 983	730	1 253	171,6 %	13	15253,85 %

Tilikauden toimintatuotot ovat vähentyneet 369 tuhatta euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Talousarviototeumaan verrattuna toimintatuotot kertyivät 96 %:sti. Lasku tulee muita toimintatuottoja lukuun ottamatta jokaisesta toimintatuottojen tiliryhmään lukeutuvasta erästä.

Niin kuin viime vuonnakin, niin tänä vuonna *toimintakulujen kasvua on onnistuttua hillitsemään toista vuotta peräkkäin*. Toimintakulut laskivat viime vuodesta 4,4 %. Toimintakulujen toteuma alittaa merkittävästi muutetun talousarvion toteuman ollessa vain 93 %. Tämän seurauksena toimintakate on parantunut edellisestä vuodesta 903 tuhatta euroa ja onkin olennaisesti talousarviota parempi toteuman ollessa 92 %.

Tilikauden vuosikatteen lisäys edelliseen vuoteen verrattuna on 1,6 milj.euroa. Vuosikatetta syntyi 3,4 milj.euroa Vuosikate on merkittävästi muutetun talousarvion mukaista vuosikatetta, 1,2 milj. euroa, parempi.

Poistojen ja vapaaehtoisten varausten jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,0 milj.euroa.

Tarkastuslautakunnan huomiot:

Tarkastuslautakunta on pannut merkille, että talousarvio on laadittu joustavaksi varautumalla toteutunutta negatiivisempaan kehitykseen. Tarkastuslautakunnan mielestä talousarvion huolelliseen laadintaan ja toteutuman seurantaan tulee kiinnittää jatkossa edelleen huomiota. *On tärkeää, että*

valtuutetut voivat luottaa talousennusten paikkaansa pitävyyteen oli sitten kyseessä positiivisesta tai negatiivisesta erosta suhteessa talousarvioon. Ottaen huomioon kunnanvirastolla olevien johtavien viranhaltijoiden ja taloussuunnittelusta vastaavien henkilöiden kokemuksen ja tietotaidon, tarkastuslautakunta odottaa talousarvioprosessin lopputuloksena syntyvien ennusteiden olevan tarkempia.

Edellisten vuosien mukaisesti tarkastuslautakunta haluaa kiittää kunnanhallitusta tehokkaasta vuoden 2016 taloudenpidosta, joka on reilusti ylijäämäinen. Tilikauden verotuloista ja valtionosuuksista tarkastuslautakunta on pannut merkille, että niiden lasku pysähtyi yltäen yhteismäärältään suuremmaksi, kuin vuoden 2015 kertymä.

Tarkastuslautakunta on kahtena edellisenä vuotena muistuttanut kunnanhallitusta vähenevistä valtionosuuksista. Vaikka tilikauden 2016 valtionosuudet kasvoivatkin edelliseen vuoden toteumaan verrattuna, niin kuitenkin uhka valtionosuuksien vähenemisestä ei ole kadonnut mihinkään, koska valtionosuusjärjestelmän uudistus ja valtion säästötoimenpiteet pienentävät Tervolan kunnan saamia valtionosuuksia. Valtionosuuksien leikkaus näkyy täysimääräisenä Tervolan kunnan taloudessa vuonna 2017. Tästäkin johtuen Tervolan kunnan vuoden 2017 talousarvio ja taloussuunnitelmat vuosille 2018 – 2019 ovat alijäämäisiä. Tarkastuslautakunta painottaakin, että talouden suhteen suitset on pidettävä tiukalla jatkossakin.

4. Tase ja investoinnit

1000 eur	31.12.2016	31.12.2015	Muutos Eur	Muutos-%
Pysyvät vastaavat	23 934	24 198	-264	-1,1 %
Aineettomat hydykkeet	47	104	-57	-54,8 %
Aineelliset hyödykkeet	14 024	14 932	-908	6,1 %
Sijoitukset	9 863	9 162	701	7,7 %
Toimeksiantojen varat	167	131	36	27,5 %
Vaihtuvat vastaavat	8 818	6 911	1 907	27,6 %
Vaihto-omaisuus	18	20	-2	-10,0 %
Saamiset	1 884	2 172	-288	-13,3 %
Rahat ja pankkisaam	6 916	4 719	2 197	46,6 %
VASTAAVAA	32 918	31 240	1 678	
Oma pääoma	21 523	19 540	1 983	10,1 %
Poisto ero ja vapaaeht. varaukset	3 621	3 561	60	1,7 %
Toimeksiantojen pääomat	278	185	93	50,3 %
Vieras pääoma	7 497	7 955	-458	-5,8 %
Pitkäaikainen	3 587	3 780	-193	-5,1 %
Lyhytaikainen	3 910	4 175	-265	-6,3 %
VASTATTAVAA	32 918	31 240	1 678	

Kunnan taseessa pysyvien vastaavien vähennys on yhteensä 0,3 miljoonaa euroa. Investointien nettototeuma oli noin 0,5 miljoonaa euroa (2015: 1,2 miljoonaa euroa, 2014: 3,3 miljoonaa euroa), kun muutetun talousarvion toteumaksi arvioitiin noin 1,4 miljoonaa euroa. *Investointimenojen alitus johtui joidenkin rakentamishankkeiden siirtymisestä vuosille 2017 – 2018.* Myös kustannusalittumia tapahtui varattujen määrärahojen käytössä. Taseen loppusumma on tilikauden lopussa 32,9 miljoonaa euroa, jossa on lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna 1,7 miljoonaa euroa.

Kunnan omavaraisuusaste on tilikauden lopussa 76,4 % (2015: 73,9 %, 2014: 73,5 %, 2013: 69,8 %). Omavaraisuusaste on saavuttanut hyvänä pidettävän 70 %:n tason ja ollut sen yli tai lähellä sitä jo usean vuoden ajan. *Tasoa voidaan pitää äärimmäisen hyvänä.*

Kunnan oma pääoma on 21,5 miljoonaa euroa. Muutos edelliseen vuoteen verrattuna on tilikauden ylijäämän suuruinen. Kunnan vieras pääoma on vähentynyt tilikauden aikana 0,4 miljoonaa euroa. Tervolan kunnassa on lainaa per asukas 899 euroa (2015: 969 euroa / 3 195 hlö, 2014: 804 / 3 239 hlö, 2013: 935 euroa / 3 306 hlö, 2012: 1 108 euroa / 3 339 hlö) asukasmäärällä 3 102 laskettuna. *Asukaskohtainen lainamäärä on merkittävän pieni ja se on myös vähentynyt edellisestä vuodesta.*

Tarkastuslautakunnan huomiot:

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomion konsernin vastaaviin tunnuslukuihin. Konsernitilinpäätöksen perusteella konsernilla on asukaskohtaista lainaa 3 033 euroa (2015: 3 142 euroa, 2014: 3 038 euroa, 2013: 3 045 euroa, 2012: 3 250 euroa) ja omavaraisuusaste 58,8 % (2015: 55,0 %, 2014: 55,3 %, 2013: 49,1 %, 2012: 45,6 %). Konsernin asukaskohtainen lainamäärä on

laskenut ja omavaraisuusaste kasvanut. *Konsernin velkamäärä ei ole vielä suuri asukaskohtaisella tunnusluvulla mitattuna ja suunta velan vähenemisen johdosta on oikea.* Toisaalta on hyvin selkeästi näköpiirissä, että *tulevien vuosien investoinnit rahoitetaan osin velkarahalla mikä tulee näkymään lainamäärän nousuna.*

Tarkastuslautakunta pyytää hallintoa varautumaan sosiaali- ja terveysalaa koskevaan muutokseen: *Miten tulevat muutokset vaikuttavat kunnan omistuksessa olevien kiinteistöjen käyttöön ja arvoon sekä miten kunnan rakennusten tase-arvot kestävät sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä tulevan maakuntahallinnon vastuulle.*

Tarkastuslautakunnan arviointi

Hallinto:

Edellisen vuoden arviointikertomuksen mukaisesti lautakunta toteaa, että kunnan hallinto on toiminut tehokkaasti ja palvellut kuntalaisia hyvin.

Kuten aiemmin on jo mainittu, niin kunnan talous on vakaalla pohjalla ja viime vuosien ylijäämäiset tilinpäätökset antavat mainion lähtökohdan kehittää kunnan toimintaa edelleen ja ottaa vastaan uudet ja mahdollisesti haastavatkin tulevaisuuden tilanteet.

Valtuusto päätti siirtää sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotannon Pihlajalinna-ryhmittymän kanssa perustettavalle yhteisyritykselle 1.7.2017 alkaen. Sopimus siirtää 100 kunnan työntekijää yhteisyrityksen palvelukseen. Kustannukset on sidottu sopimuksen puitteissa 13 miljoonaan euroon vuodessa. Näin merkittävää yksittäistä henkilöstöön ja talouteen vaikuttavaa muutosta ei ole tapahtunut Tervolan kunnan historiassa. *Tarkastuslautakunta olettaa, ettei sopimusta yhteisyrityksestä ole tehty ideologisista eikä toiminnallisista syistä vaan siksi, että valtuusto näkee yhteisyrityksen parhaaksi ja lähes ainoaksi ratkaisuksi säilyttää kunnan neuvotteluasema vuoden 2019 alusta alkaen, jolloin sosiaali- ja terveystoimi siirtyy todennäköisesti uudelle alue- ja maakuntahallinnolle.*

Muutokseen liittyen tarkastuslautakunta kysyy miten henkilöstön siirtyminen vaikuttaa kunnan tukipalveluissa olevien henkilöiden työnkuviin ja tehtäviin? Tarkastuslautakunta olettaa, että tukipalveluissa olevien tehtävien määrä vähenee olennaisesti.

Tervolaan perustettiin 16.9.2015 turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus. Maahanmuuttoviraston päätöksellä vastaanottokeskuksen toiminta lopetettiin kesällä 2016. Tervolan kuntaan jäi lopulta 4 sijoitettua henkilöä. *Tarkastuslautakunnan mielestä kotouttamiseen ja turvapaikanhakijoiden integroimiseen osaksi yhteiskuntaa onnistuttiin hyvin. Vastaisia tilanteita voi tulla eteen tulevaisuudessakin ja onkin tärkeää, että kunnalla on tällöinkin valmiudet toimia ripeästi vastaanottokeskusten perustamisessa yhdessä viranomaisten kanssa.*

Toimialat:

Yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa, että toimialat ovat pääosin saavuttaneet tavoitteensa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta:

Erikoissairaanhoidon kulut jatkoivat nousuaan ja erikoissairaanhoidon tulosalueen määrärahat ylittyivät noin 90 tuhatta euroa huolimatta 300.000 euron lisämäärärahan myöntämisestä. *Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveyslautakunnan käyttötalousosan määrärahat alittuivat 733 tuhatta euroa.*

Vuoden 2015 aikana tehtiin päätös, että kartoitetaan sosiaali- ja terveystoimen toimintojen yksityistämistä yhteisyrityksen pohjalta. Kuten aiemmin tarkastuslautakunta totesi, valtuusto teki asiasta tilikaudella 2016 päätöksen, jonka seurauksena sopimus yhteisyrityksen kanssa astuu voimaan 1.7.2017. *Tarkastuslautakunnan mielestä asian lopullinen päättäminen edellytti kunnan luottamushenkilöiltä hyvin perusteellista harkintaa ja paneutumista, jotta tämän sopimuksen jälkeen kuntalaisille turvataan edelleen parhaat mahdolliset lähipalvelut sopimuksen mukaisesti.*

Tekninen lautakunta:

Tekninen toimi on saavuttanut pääosin sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. *Tarkastuslautakunta kysyy mistä syistä teknisen lautakunnan investoinnit ovat siirtyneet useampana vuotena peräkkäin "seuraavalle vuodelle" ja olisiko ollut tarvetta palkata suunniteltuja lisäresursseja?* Palonperän asemakaava valmistui joulukuussa 2016. Sillä on ollut myönteisiä vaikutuksia tonttimenekkiin.

Sivistyslautakunta:

Sivistystoimen toimintakulut alittuivat kaikilla tulosalueilla. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Sivistystoimen toimialalla onnistuttiin hyvin turvapaikanhakijoiden valmistavassa opetuksessa. Esiopetuksen- ja päivähoidon siirtyminen sivistystoimelle ja uuden opetussuunnitelman käyttöönotto on sujunut asianmukaisesti.

Elinkeino toiminta:

Kuten edellisenäkin vuotena, niin tilikauden 2016 aikana Tervolaan syntyi uusia yrityksiä 15 kpl (2014: 10 kpl). Tilikauden nettolisäys oli 13 uutta yritystä. Tätä lukemaa *tarkastuslautakunta pitää erittäin positiivisena erityisesti siitä syystä, että kehitys on ollut myönteistä useana vuotena peräkkäin.*

Tarkastuslautakunnan mielestä ponnisteluja elinkeinoelämän kehittämiseksi on jatkettava työllisyystilanteen parantamiseksi. Tarkastuslautakunta näkee kunnan myöntämien yritystukien, digitalisaation ja infraan tehtyjen panostusten olleen hyödyllisiä ja niillä on nähty olevan yrittäjyyttä tukeva vaikutus. Aiemmin tarkastuslautakunnan nostama tiedottamista koskeva asia pätee myös yrittäjiä koskevaan tiedottamiseen. Tällä tarkastuslautakunta tarkoittaa sitä, että yrittäjille

suuntautuvaa tiedottamista tulee tehostaa. Tämä on parantunut mistä kertoo muun muassa yrittäjien kanssa pidettävien aamukahvitilaisuuksien toteutuminen.

Tervolan kunnan työllisyystilanne parani. Koko vuoden keskimääräinen työttömyysaste oli 16,1 % (2015: 17, 8 %). *Pitkäaikaistyöttömien määrä on sen sijaan lisääntynyt dramaattisesti.* Työttömistä 32,5 % oli pitkäaikaistyöttömiä. Vuonna 2015 vastaava luku oli 23,9 %. *Tämän ongelman poistamiseksi on löydettävä keinot ja asian kehitystä tulee seurata aktiivisesti.*

Konserniyhteisöt:

Tarkastuslautakunta toteaa, että jokaisella Tervolan kunnan tytäryhtiöillä on merkittäviä investointeja edessä tulevaisuudessa. Näihin varautuminen nykyisillä taloudellisilla voimavaroilla on haastavaa ja yhtiöiden omistajan on syytä huomioida nämä seikat myös omassa taloudessaan.

Yhtiöiden uutena toimitusjohtajana toimii Jarno Lumimäki.

Tilintarkastuskertomus

Yhteenvetona suoritetusta tarkastuksesta voidaan todeta, että Tervolan kunnan hallintoa ja taloutta on suoritettuna tarkastuksen perusteella todettu hoidetun lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Tilinpäätös antaa riittävät tiedot tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista.

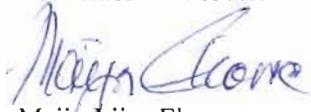
Tilinpäätös voidaan vahvistaa ja kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille voidaan myöntää vastuuvapaus.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

5. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan henkilöstö on toteuttanut valtuuston asettamat tavoitteet.

Tervolassa 17. toukokuuta 2017

Maija-Liisa Ekorre
Puheenjohtaja

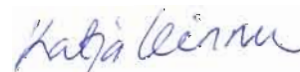

Juha Antinkaapo

Matti Vaajoensuu

Aatto Ylimartimo

Katja Leinonen